

ALAIKÄISIIN kohdistuva sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvä väkivalta on kipeä aihe, josta ei ole varaa vaieta, kirjoittavat tutkija Satu Lidman ja Väestöliiton asiantuntija Pauliina Lius. Oikeanlainen apu auttaa traumatisoinutta ihmistä, mutta yhteiskunnassa ennaltaehkäisy on kestävin ratkaisu.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuu monenlaista väkivaltaa niin koulussa kuin harrastuksissa, kodeissakin. Käsittelemättömät ahdistavat kokemukset voivat jättää elinikäiset, jopa ylisukupolviset haavat.

Väkivalta haavoittaa syvältä

PUHEENVUORO

Pauliina Lius, Satu Lidman
palaute@lannenmedia.fi

Aikuisten kohdalla sana ”työpaikkakiusaaminen” on jäänyt pois käytöstä, mutta alaikäisten toisiinsa kohdistamista teoista puhutaan yhä vähättelevästi kiusaamisena. Tämän rinnalle keskusteluun on tosin noussut kouluväkivallan käsite, joka tällä hetkellä yhdistyy ensisijaisesti fyysiseen pahoinpitelyyn.

Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvän väkivallan riskiin on havahduttu erityisesti liikuntaharrastuksien yhteydessä.

Äskettäin Suomen urheilun eettinen keskus (Suek) julkaisi tutkimuksen häirinnästä nuorten kilpaurheilussa. Sen mukaan

ilmiö on yleinen, ja sillä on merkittäviä vaikutuksia itsetuntoon ja hyvinvointiin.

Myös kouluissa tapahtuu monenlaista häirintää, ahdistelua, syrjintää sekä fyysisiä tekoja, joissa haavoittava vallankäyttö kytkeytyy sukupuoleen tai seksuaalisuuteen.

Tällaiset kokemukset voivat olla syvästi haitallisia kasvuikäisen minäkuvalle.

MURROSIKÄÄN KUULUU hämmennys kehollisista muutoksista sekä kiinnostus sukupuolen ja seksuaalisuuden kysymyksiin. Nuori rakentaa identiteettiään ja pohjaa omaa riittävyyttään. Hän luo pohjaa aikuisuuden ihmissuhteitaidoille.

Nuoruus on tunnevaihteluiden aikaa, jolloin luottamuksen ja oikeudenmukaisuuden tunteet koetaan voimakkaasti.

Herkässä ikävaiheessa esimerkiksi seksuaaliväkivalta voi traumatisoida pitkäkestoisesti. Järkyttäessään emotionaalista ja sosiaalista kehitystä väkivalta voi johtaa itsetuhoisuuteen ja haasteisiin tulevaisuuden ihmissuhteissa.

Myös ei-toivotut seksuaalisesti

vihjailevat eleet, vitsit tai ehdotukset voivat olla haitallisia.

Aikuisten ja ikätoverien intiimit huomautukset koskien vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää luovat helposti turvattuuden ilmapiiriä, vaikka niitä ei olisi tarkoitettu satuttamaan. Ne ylläpitävät totuttuja valtasuhteita, joissa esimerkiksi naiset, vammaiset ja etniset vähemmistöt ovat altavastaajina.

E erityisen haavoittuvassa asemassa ovat myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen nuoret. Heihin kohdistuu tyypillisesti toistuvaa mikroaggressiota, jossa vähemmistöjä kuvaavat sanat sekä niihin yhdistetyt kielteiset mielikuvat toimivat solvaamisen,

Herkässä ikävaiheessa seksuaaliväkivalta voi traumatisoida pitkäkestoisesti.

Aikuisten ja ikätoverien intiimit huomautukset ylläpitävät totuttuja valtasuhteita.

mitätöimisen ja ulossulkemisen välineinä. Niin sanottu homotellu ei sekään ole vielä jäänyt historiaan.

RYHMÄPAINE, EPÄVARMUUS hyväksytyksi tulemisesta ja puutteellinen elämäkokemus voivat alentaa nuoren harkintakykyä. Kaikki häirinnän ja väkivallan muodot on silti otettava vakavasti, on niiden taustalla sitten ymmärtämättömyys tai tahallisuus.

Keskustelukulttuuri, jossa toisen loukkaamista pidetään harmittomana kiusoiteluna, ruokii väkivaltaistuneita asenteita.

Oman haasteensa muodostavat digitaalisessa ympäristössä levitettyt kuvat ja kommentit, joiden haitallisuus perustuu pitkälti stereotyyppisiin käsityksiin sukupuolesta tai seksuaalisuudesta.

Epäasialliseen kieleen ja käytökseen on reagoitava tilannekohtaisesti mutta napakasti. Väkivallan kohteeksi joutuneita nuoria ei saa jättää yksin. Heidän ei tule oppia sietämään tilannetta, eikä tuntea siitä syyllisyyttä tai häpeää.

misoikeuslähtöistä seksuaali- ja turvataitokasvatusta. Tässä järjestöjen seksuaaliväkivaltatyön tuottamat palvelut, koulutukset ja materiaalit ovat avainasemassa.

Kouluissa ja harrastusmaailmassa työskentelevillä tulee olla selvyytensä omasta roolistaan näyttää mallia, vetää rajoja ja kohdata väkivallan osapuolia.

Heidän on osattava tunnistaa erilaisten väkivaltailmiöiden haavoittavuus ja puututtava niihin. He tarvitsevat tuekseen koulutusta, selkeitä toimintaohjeita sekä toimivat mielenterveys-, sosiaali- ja terveyspalvelut.

Kotien tehtävänä on huolehtia lasten ja nuorten empatiataidoista. Sisäistetty itsearvostus sekä toisten koskemattomuuden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen lisäävät koko yhteiskunnan hyvinvointia.

Satu Lidman toimii tutkijana Tampereen yliopiston hankkeessa Sukupuolistunut väkivalta, vastuullisuus ja eettisesti kestävä toimijuus kouluissa ja kasvatusalalla. Pauliina Lius on asiantuntija Väestöliiton Et ole yksin -hankkeessa.